

P R E D S T A V L J A M O S E

Položaj in delo slovenskega lektorata na tržaški univerzi

Dobršnemu delu naše strokovne javnosti morda ni povsem znano, daje med državami, kjer imamo največ slovenističnih lektoratov, Italijana drugem mestu in je torej za uveljavljanje slovenistike neprimerno pomembnejša, kot se navadno misli. Če bo začel delovati lektorat v Salzburgu, jo bo prehitela le Avstrija. Ob tem pa se nam pokaže prvi paradoks. Čeprav imamo v Italiji vrsto lektoratov, nikakor ne moremo trditi, daje slovenistika v tej državi razvita, saj nedvomno še vedno drži teza očeta italijanske slavistike Artura Cronie, daje vedenje Italijanov o Slovanih (in seveda tudi o Slovencih) več kot pomanjkljivo.¹ Vendarle jetreba upoštevati tudi omenjeno razširjenost slovenskih lektoratov v Italiji, tako da bo morda zanimivo pogledati na zgledu enega izmed njih, kako izpolnjuje svoje strokovno, kulturno in nacionalno poslanstvo ter od česaje odvisna njegova uspešnost.

Trenutno delujejo slovenistični lektorati, stolice ali pa so zaposleni "poverjeni" (stalno zaposleni) profesorji za slovenščino v Neaplju, Rimu, Vidmu in Trstu, v posameznih obdobjih pa je bilo mogoče slovenščino študirati na visokošolski stopnji v različnih oblikah tudi v Padovi, Benetkah, Torinu, Milanu in morda še kje,² v Trstu pa tudi ne smemo pozabiti na Fakulteto za prevajalce, tako da se slovenščina poučuje v večjem obsegu kar na dveh fakultetah tržaške univerze, kot posamezen predmet pajoje možno vpisati še na Fakulteti za sociologijo, na Fakulteti za pravo ter na Pedagoški fakulteti. Kljub vsem tem raznovrstnim možnostim je le na Inštitutu za slovansko filologijo Filozofske fakultete v Trstu mogoče vpisati slovenski jezik in književnost kot samostojen predmet in tudi diplomirati s slovenistično tezo. Drugodje ta študij na nižji hierarhični ravni, vendar se ta razmerja hitro spreminjajo, saj je enak status imel študij slovenistike v posameznih obdobjih tudi v Vidmu, Padovi in Rimu, in je odvisen predvsem od kvalifikacije in naslova univerzitetnega profesorja, ki muje predmet zaupan.³

Pot do takšnega položaja slovenistike v Trstu ni bila lahka, saj tržaška univerza v svoji ne pretirano dolgi zgodovini najprej ni kazala zanimanja za slavistiko, še manj pa za slovenistiko, tako da vrsto desetletij slovenističnega lektorata pač ni bilo, kljub vsej paradoksnosti tega, da Trst meji na slovenski kulturni prostor, če že ni njegov del. To je znala neprimerno bolje izkoristiti videmska

¹ Cronia, Arturo: *La conoscenza del mondo slavo in Italia*. Padova, Instituto di studi adriatici Venezia 1958, 792 str. Slovenistiko v Italiji ie odpravil z enim samim odstavkom!
mm tidi: Dami J, Enrico: *Cultura slovena in Italia*, SR 1950, str. 485⁴64; Maver, Giovanni: *La slav.stica m Italia. Scuola e cultura nel mondo* 1957, str. 235.

Budal, Andrej: *O slovenistiki v Italiji po drugi svetovni vojni*. SR 1 961 /62,1 -4,267-275; Jevnikar Martin: *Slovenistika v*

slovenistika. KoIGMD 1992, str. 100-103.

Italijanske univerze poznajo po zadnji reformii tflri sjUJbipe2 fiiipEZIKaiNaSLOVgTVOebataNaSiž⁵/Sazivt.je "ricercatore"

drug naziv.

univerza, morda zato, ker tam "slovanska nevarnost" ni tako akutna. Slavistika se je v Trstu začela pojavljati šele med drugo svetovno vojno in ne brez povezanosti z vojnimi dogodki ter propagando na okupiranih ozemljih, Inštitut za slovansko filologijo pa je bil ustanovljen šele po vojni in se je v glavnem omejeval le na dva izbirna predmeta, na rusko in slovensko književnost. Najprej ju je predaval Umberto Urbani, po 1946. letu pa Wolf Giusti. Kasneje je bilo to predmetno področje zaupano Romeu Colognatiju, ki pa slovenskega jezika aktivno ni obvladal. Prizadevanja, da bi slovenščino prevzel slovenist, so bila dolgo časa neuspešna, tako da ni prodrli niti tako ugleden delavec in strokovnjak, kot je bil Andrej Budal.⁴ Kasneje se je posrečilo, daje bil nekaj časa lektor France Drolc. V začetku sedemdesetih let je začela delati na Inštitutu Marija Pirjevec, ki je v kasnejših letih tudi večkrat vodila Inštitut. V tem času se je povečalo število predmetov in je pričel redno delovati tudi lektorat za slovenščino, ki ga še sedaj vodi Ljudmila Cvetek-Russi. Danes delajo na Inštitutu trije slovenistični učitelji, slovenščina se je kot predmet osamosvojila, poleg tega pa je Inštitut razvil razgibano dejavnost (gostovanja profesorjev, javna predavanja in okrogle mize, simpoziji...), dovršen del teh prizadevanj je povezan prav s slovenistiko.⁵

Kadrovsko močnejša slovenistična zasedbaje le v Vidmu, kjer je bila nekaj let zasedena edina stolica za slovenščino v Italiji, zaposleni pa so še en "poverjeni" profesor, asistentka, raziskovalec ter lektorica. Kljub navidezno ugodni kadrovski slovenistični zasedbi v Trstu pa je prav zaradi učnega osebja Inštitut v zelo neugodnem položaju, saj mu nemara grozi celo ukinitve. Po italijanskih merilih je trenutno pomembno le to, da ima Inštitut le enega stalno zaposlenega profesorja. Lektorji, zunanji sodelavci, gostujoči profesorji, honorarni predavatelji itd. (kakšno leto se njihovo število približuje tudi ducatu, nikoli pa se ne spusti pod pet) v tem primeru ne štejejo nič. To se kaže tudi v stopnji njihovih pravic, ki jih sploh nimajo, saj ne sodelujejo pri obravnavi strokovnih vprašanj na ravni fakultete in univerze, pa tudi njihove pravice iz dela (pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, socialna zaščita) so povsem nične. Takšno obravnavanje zaposlenih ne vpliva le na vsoto dodeljenih sredstev za delovanje Inštituta, ampak tudi na njegov obstoj, saj se ne more obdržati, če nima vsaj treh stalno zaposlenih profesorjev.

Do takšnega položaja je prišlo po logiki kadrovske politike, ki velja na italijanskih univerzah in je v zadnjih letih, ko Italija skuša zmanjšati javne izdatke, izrazito omejevalna. Nova delovna mesta je zelo težko odpreti, sistem napredovanja pa praktično onemogoča, da bi kdo ostal na isti univerzi, ko napreduje v ordinarija, s čimer naj bi preprečili familiarnost, nepotizem... pri podeljevanju naslovov. Kandidat za ordinarija bo le težko dosegel to stopnjo na svoji univerzi, kandidirati mora na razpis stolice kjer koli v Italiji, število stolic je skrajno omejeno, konkurenca pa izredno huda, ker so takšna mesta izredno prestižna. Kandidaturo nato obravnava državna razpisna komisija, ki jo imenuje ministrstvo, kajti v Italiji je vse centralizirano do nemogoče stopnje. V zadnjih letih so tako trije izredni profesorji tržaškega Inštituta zmagali na razpisih za stolice ter postali ordinariji, a so morali sprejeti mesta, ki so bila razpisana zunaj tržaške univerze, na kateri bi se teoretično lahko pojavili šele čez tri leta, če bi jim dodelila stolice, ki jih ima na voljo. Ker število stolic določa ministrstvo, je največja težava v tem, da bi se jim moralo mesto zagotoviti v okviru obstoječega numerusa ordinarijev (torej ob odhodu v pokoj ali ob prekinitvi dela kakega drugega ordinarija), saj ministrstvo praktično ne odobrava novih mest. To pomeni, da bi se morala kaka druga stroka na filozofski fakulteti odreči svojim delovnim mestom (ali se odpovedati boju za nova lastna mesta) in jih prepustiti slavistiki. Inštitut je zašel v slepo ulico, iz katere bi se sicer dalo najti izhod, vendar je zelo malo verjetno, da se bodo kolegi drugih strok odrekli razvoju lastne discipline v korist slavistike, tudi če bi bili vsi še tako dobrohotni do nje in do vsega, kar v Trstu diši po slovanski nevarnosti.

Pirjevec, Marija: Preteklost in perspektive slovenistike v Trstu. Delo, 29. 10. 1987, št. 252, str. 3 (Književni listi). Budal, Andrej: Arturo Cronia — Poznavanje slovanskega svetav Italiji, PDK, 1.2. 1959, ŠL 28, str. 3.

Jan, Zoltan: Vpogled v delo Inštituta za slovansko filologijo v Trstu; JIS 1987/88, 7-8, 244-245; Jan, Zoltan: Obračun cikla predavanj v akademskem letu 86/87, PDK, 23. 6. 1987, št. 147, str. 9; Jan, Zoltan: O slovenščini in študiju slovenistike v zamejstvu. — PDK, 4. 2. 1988, št. 28, str. 13.

P R E D S T A V L J A M O S E

Čeprav so nekateri ugledni tržaški profesorji naklonjeni Slovincem in s tem tudi naši stroki, ki ne more mimo nacionalne zaznamovanosti, se žal splošna tržaška miselnost s svojim iracionalnim strahom pred slovensko nevarnostjo nemalokrat pokaže tudi v odnosu do Inštituta za slovansko filologijo, pa čeprav zavita in prikrita z objektivnimi predpisi in okoliščinami⁶. Ni namreč naključje, da se je Inštitut najuspešneje razvijal, ko je bil dekan profesor Giuseppe Petronio, doma iz Rima in zato neobremenjen z lokalnimi kompleksi, tako da si je upal marsikdaj z vso svojo avtoriteto in vehementnostjo zaščititi Inštitut. V ilustracijo naj navedemo samo incident, kije nastal, kojetržaška občina obravnavala interpelacijo enega svojih desničarskih odbornikov. Protestiral je, češ da se na Inštitutu predava v slovenščini, čeprav je na italijanskih univerzah učni jezik italijanščina, zaradi česar naj bi bili ljudje prikrajšani za pravico, da se morebiti udeležijo teh tečajev. Dekanje v svojem kabinetu sicer posvaril predstojnico Inštituta, javno paje ognjevito zavrnil vsakršen poskus, da bi se "lokalne oblasti" vmešavale v delo tako visoke "državne ustanove", kakršnaje univerza.

Aferaje tako takrat izgubila ost in se je polegla brez večjih posledic, kaže pa nam poseben položaj, ki določa delo slovenista na tržaški Filozofski fakulteti. Vsi slovenisti so namreč Slovenci in tudi velika večina študentov je slovenske narodnosti, največ jih prihaja celo s italijanskih šol s slovenskim učnim jezikom, nekaj pa tudi iz Slovenije. Po predpisih bi torej morali Slovenci Slovincem predavati v italijanščini in občevati med seboj v italijanščini! Šlo bi ne samo za nenaraven položaj, temveč bi bilo tudi strokovno nesprejemljivo, saj bi pomenilo neupoštevanje njihovega znanja in tudi neprimerno večjih študijskih pričakovanj, kot jih imajo neslovenski študentje, ki so po znanju jezika in poznavanju slovenske kulture čisti začetniki, tako dane obvladajo niti jezika, kaj šele kaj drugega. Problemje rešen tako, da ima Inštitut posebne tečaje za študente, ki slovenščino že obvladajo, posebne pa za tiste, ki tega znanja nimajo. Tako poteka študij slovenistike za študente tržaške filozofske fakultete dvotimo, nasledek paje podvajanje oziroma celo potrjevanje tečajev, kajti na Inštitutu poleg teh študirajo slovenščino tudi nefilologi, to je študenti ekonomije, sociologije, prava... Dovolj zapleten položaj povzroča dodatne nemajhne delovne obveznosti trem slovenistom, kijih še povečuje italijanski študijski sistem, kjer ne poznajo predmetnega študija kot pri nas.

Na italijanskih filozofskih fakultetah ima namreč študent zelo proste roke pri oblikovanju svojega študijskega programa, kije mnogokrat individualiziran. Med visokošolskim študijem, ki se v Italiji - podobno kot v marsikateri drugi državi - konča z doktoratom, mora opraviti okrog 20 oziroma nekaj več izpitov (njihovo številoje odvisno od tega, ali se pisni izpiti štejejo za samostojne ali za delne), izbira tečajev (oziroma izpitov) paje dokaj poljubna, razen nekaterih obveznih povezav (arheologije npr. ne morejo študirati brez izpitov iz latinščine, kdor vpisuje več izpitov iz slovanskega jezika, mora vpisati tudi slovansko filologijo itd.). Študent prilagaja svoj program tematiki diplomske naloge (tj. teze), kijo bo na koncu študija pripravil in nato javno zagovarjal pred številnim akademskim senatom (in občinstvom) ter si tako pridobil naziv doktor. Nekakšen okvir individualiziranih študijskih programov ustvarjajo le študijske usmeritve, ki deloma vplivajo na poklicno usposobljenost absolventov.

Slovenščinoje tako mogoče vpisati eno, dve, tri ali štiri leta ter dokazati svoje znanje na kolokviju ali na enem, dveh, treh ali največ štirih izpitih, pri čemerje treba v nekaterih povezavah opraviti tudi pisne izpite. Študent med svojim študijem lahko opravi največ štiri slovenistične izpite, pisne izpite pa le tisti, ki si je izbral jezikoslovno študijsko usmeritev. Vendar ni rečeno da bosta tako prvi kot drugi tudi res učila slovenščino, saj bosta imela pravico in *dolžnost* učiti še celo paleto predmetov, od različnih jezikov do zgodovine in zemljepisa, kar je za naše predstave zelo nenavadno, vendar Italija s takim visokošolskim študijem sploh ni izjema.

Trebaje opozoriti še na to, da po meddržavnem sporazumu, sklenjenim v Rimu 18. 2. 1983, Italija in Slovenija med seboj priznavata akademske nazive. Za to smo se zavzemali Slovenci, ki smo s

Horvat, Jože: Upatij e, da bodo komunikacijski procesi res dvosmerni. Gostja iz Trsta. Intervju z Marijo Pirjevec. Delo 15. 3. 1990, št 92, str. 8 (Književni listi).

P R E D S T A V L J A M O S E

tem hoteli zagotoviti možnost, da zamejci lahko študirajo v Sloveniji in da morejo svoj strokovni naziv uveljaviti tudi v Italiji ter tam opravljati poklic, za katerega so usposobljeni. Nostrifikacije sicer zelo dolgotrajna, zapeletena, polna vijug in ovir, vendar je omogočeno, da se diplomant tržaške filozofske fakultete pojavi kje v Sloveniji kot povsem kvalificiran učitelj slovenščine ali kakšnega drugega predmeta. Ta možnost je nastala, ko smo hoteli doseči nasprotno, da se lahko diplomant ljubljanske ali mariborske univerze v Italiji poteguje kot enakovreden kandidat za državno službo, npr. na šoli s slovenskim učnim jezikom. Boj za enakopravnost je omogočil obojestransko priznavanje javne listine, kakršna je diploma.

Ti okviri, ki so z vrsto drugih predpisov trdno in trdo zabetonirani, opredeljujejo delo slovenistov, ki marsikatero stvari ne morejo zastaviti tako, kot bi si želeli.

Ko si slovenist prizadeva, da bi svojim študentom dal čim več strokovnega znanja in da bi dosegali kar največjo strokovno usposobljenost, prej ali slej zadene ob primarni interes študentov, ki hočejo predvsem diplomirati; za kaj takega pa morajo opraviti določeno število izpitov, pri čemer jih nihče ne vpraša, kolikšno znanje dokazujejo posamezni izpiti. Pomembna sta izpit in ocena (od 1 do 30 z možnostjo dodatne stopnje, kijo pomeni pohvala), kajti povprečje se šteje pri zaključni oceni teze — diplomske naloge, za katero lahko dobi oceno do 110 točk, pa še pohvalo. Prestrog profesor bo kmalu slišal očitke, daje izpit iz slovenskega jezika in književnosti bistveno zahtevnejši kot izpit iz nemščine, angleščine, španščine, čeprav je seveda pri svojem delu povsem samostojen in nobenemu podrejen. Po drugi strani paje treba vsaj del študentov usposobiti za učitelje materinščine v izpostavljenem prostoru in jim dati neprimerno več kot drugim študentom različnih jezikov, kjer zadostuje že obvladanje jezika na stopnji praktične uporabe. Upoštevati je torej treba dvojnost oziroma trojnost študijskih pričakovanj in se prilagajati.

Seveda to ne velja za vse študente, saj so med njimi številni, ki izkoristijo tudi dodatne možnosti za izpopolnjevanje v Sloveniji, in tudi takšni, ki poslušajo slovenistična predavanja celo po šest in več let, da si pridobijo znanje, kot si ga želijo. Nekateri posemezni absolventi so dosegli celo takšno stopnjo, da lahko v slovenščini opravljajo svoje strokovno in raziskovalno delo. Nekaterim rabi kot pomožna disciplina (npr. zgodovinarjem, ki so vezani na slovenske vire in literaturo), drugi uporabljajo znanje pri interdisciplinarnih študijah, nekateri slovenščino upoštevajo pri italijanističnih jezikoslovnih raziskavah v sociolingvistiki, dialektologiji, etimologiji itd., spet drugi se posvetijo prevajanju, najde pa se tudi kdo, ki posega z raziskovalnim delom prav v slovenistiko. Ob teh se seveda večina zadovolji s takšnim znanjem, kot ga potrebujemo pri obvladovanju tujega jezika, ali pa študirajo slovenščino, kerjo bodo potrebovali pri novinarskem, publicističnem ali podobnem delu. In potem so tu še tisti, ki bodo učitelji na italijanskih in na slovenskih šolah, pa tisti, ki bodo učitelji slovenščine... Bolj pisan spekter študijskih interesov sije težko zamisliti.

Delo fakultetnega učitelja je odvisno od množice različnih kurzov, ki so vsaj deloma prilagojeni različnim študijskim interesom in potrebam. Poleg tega nas omejuje tudi razmeroma kratko študijsko leto, saj se predavanja začnejo novembra in končajo konec maja, ob sedanjem strahu Evropske skupnosti pred delavci iz tujine pa se skoraj vsako leto pojavljajo tudi dodatne administrativne ovire, ki preprečujejo in odlagajo uradni začetek dela v seminarjih in jih je zaradi zagroženih sankcij treba delno upoštevati.

Najnižja stopnja znanja se zahteva od nefilologov (študentov ekonomije, sociologije, prava), ki vpisujejo slovenščino kot kateri koli drug tuj jezik, vendar pa po italijanskih predpisih vpisujejo in opravljajo izpit iz predmeta slovenska *literatura* in jezik, vpisujejo pa ga lahko od enega do treh let. Teh študentov je bilo v akademskem letu 1991/92 skorajda devetdeset. Večina med njimi dobro obvlada slovenščino, saj je njihova materinščina, vendar nekateri med njimi niso obiskovali šol s slovenskim učnim jezikom ali pa vsaj ne vsega osnovnega in srednjega šolanja. Ti že pred vpisom poznajo slovenščino neprimerno bolje kot domala vsi, ki vpisujejo npr. angleščino, nemščino, in imajo tako vsaj enkrat v življenju prednost, ker so Slovenci, ker so dvojezični, ker imajo dostop do življenjskih virov dveh narodov, ker obvladajo dvajezika, kulturo dveh narodov in jim je dostopna njihova stroka v dveh nacionalnih prostorih. Vsi ti kandidati si morajo pridobiti tudi

P R E D S T A V L J A M O S E

literarnozgodovinsko znanje, ki skuša doseči cilj, da bi bili kasneje bralci slovenske književnosti. Za prvi izpit morajo poleg tega poznati osnove slovenske slovnice ter uporabljati jezikovne priročnike. V drugem letniku poglobljajo svoje znanje in ga praktično uporabljajo ter preverjajo pri ustnem in pisnem izražanju, tako da pripravljajo različne seminarske naloge in referate. Ob zaključku študija poglobljajo obvladovanje jezika svoje stroke, premagujejo jezikovne probleme, kar zadeva strokovno terminologijo, ki jim navadno povzroča vrsto težav pri prevajanju strokovnih del in pri oblikovanju besedil, ki so vezana na njihov poklic.

Drugačen standard znanja se je oblikoval pri tistih študentih, ki slovenščino vpisujejo brez kakršnega koli predznanja in so torej najbolj podobni študentom vseh drugih lektoratov. V glavnem so to Italijani, a med njimi je marsikdo, ki ima v drugem ali tretjem kolenu slovenske prednike (npr. babico po očetovi strani). Nekateri, redki sicer, izvirajo tudi iz nemešanih italijanskih zakonov in se zavedajo prednosti, ki jih ponuja obmejno mesto, vendarje med njimi malo pravih Tržačanov, večje doseljencev, potomcev različnih državnih funkcionarjev. Vsako leto se vpiše v prvi letnik pet do petnajst takih začetnikov. Večina vztraja do drugega izpita, vendar jim ta ne daje ne usposobljenosti ne pravice, da bi slovenščino učili na šolah, pač pa imajo znanje, ki jim bo tako ali drugače prišlo prav v življenju in poklicu. Seveda morajo ti študentje iskati znanje tudi zunaj univerzitetnih predavanj, na izpit pa se navadno pripravljajo precej več let, kot je predvideno. Med njimi se v vsaki generaciji najde tudi kakšen posameznik, ki potem vztraja do četrtega izpita, nakaj pajihje celo pripravilo diplomske naloge, ki so povezane s slovenistiko.

Najširše znanje in največje zahteve so za tiste študente, ki prihajajo iz šol s slovenskim učnim jezikom in pri katerih je največja verjetnost, da bodo znanje slovenščine potrebovali za opravljanje svojega poklica. Vsako leto se jih vpiše v prvi letnik okrog dvajset, vendar se tudi ti odločajo za en, dva, tri ali štiri izpite. Največ jih vztraja od tretjega izpita, le redki se odločijo za diplomsko nalogo iz slovenistike, ki jo potem pripravljajo vrsto let, ker se navadno še pred dokončanim študijem zaposlijo; to jim omogočajo italijanski predpisi, ki med drugim dovoljujejo, da se uvrstijo na lestvico suplentov. Gre za nekakšne učitelje za določen čas, ki učijo vsakokrat po eno leto, čeprav ne izpolnjujejo predpisanih pogojev in ne morejo dobiti stalne zaposlitve, lahko pa se njihovo "nadomeščanje" podaljšuje vsako leto posebej. Takšno izobraževanje ob delu se potem marsikdaj ustavi s srečno poroko ali pa se iz mnogoterih vzrokov zelo zavleče. Marsikdaj kandidat tudi ni sposoben napraviti preskoka k povsem samostojnemu in ustvarjalnemu strokovnemu delu, ki ga zahteva oblikovanje diplomske naloge, saj je do te stopnje študija opravljal le posamezne izpite, in če pri tem ni sam skrbel, da bi si tudi v resnici pridobil dovolj potrebnega znanja, bo zelo težko kos samostojni nalogi. V lektoratu po svojih močeh vključujemo tudi informacije, ki navadno ne sodijo v ta tip seminarja. Poleg deskriptivne gramatike in znanja, ki ga običajno daje klasičen lektorat, posredujemo tudi vpogled v dialektologijo, historično gramatiko, predstavljamo funkcijske in socialne zvrsti jezika, preletimo zgodovino knjižnega jezika itd., kolikor je pač mogoče strpati v enega izmed številnih, a časovno omejenih kurzov. V višjih letnikih se študentje navajajo tudi na samostojno uporabljanje in iskanje znanja na višji stopnji, ki zahteva več ustvarjalnosti. Samostojno pripravljajo krajše seminarske naloge (intervjuje, reportaže, recenzije, kritike ipd.) ter spoznavajo klasično lektorsko delo, pri katerem upoštevamo posebnosti jezikovno mešanega prostora, v katerem bodo najverjetneje delali. Vse to naj bi olajšalo prehod na stopnjo, ko bodo morali pripraviti tezo.

To je le ena stran znanja, ki si ga mora kandidat pridobiti in pokazati pri vsakem slovenističnem izpitu v katerega je vedno vključena tudi literarna zgodovina. Na stopnji lektorata namreč noben jeziknikjer v Italiji ni samostojen, temveč je redno povezan s književnostjo. Vsi izpiti iz slovenščine

To problematiko je predstavila Ljudmila Russi-Cvetek v referatu *Slovenščina za Italijane začetnike* m sicer TM s e m m E E za lektorjena neslovenskih univerzah, ki ga je 8.7. 1992 priredila Kom.s.ja za pospeševanje slovenščine na neslovenski

T^Amatuije referentka obravnavala tudi na **posvetovanju** jugoslovn skih lektorjev v Nfak^{ioniji} in objavila v članku *Nekaj metodinih smernic za učenje slovenščine italijansko govoreč.h*; JS 1983/84, št. 4, str. 132-134.

P R E D S T A V L J A M O S E

so tako pravzaprav dvojčki, na katerih se preverjata jezik in literarna zgodovina. Le kdor mora opraviti pisni izpit, pri ustnem ne odgovarja iz jezika, ker italijanski predpisi zahtevajo pri takšnem študiju, kakršen je zanje tudi učenje "slovenske literature in jezika", le praktično znanje tujega jezika, ki ga je kandidat pokazal v zadostni meri že pri pisnem izdelku. Kakšne posebno visoke jezikoslovne znanosti italijanski univerzitetni študij tujih jezikov (sem spada tudi slovenščina) ne priznava, pač pa neprimerno bolj poudarja poznavanje literarne zgodovine, in to v najširšem pomenu, tako da sega od splošne kulturne zgodovine prek klasične literarne zgodovine do literarne kritike, teorije in drugih disciplin literarne vede.

Tudi to znanje morajo trije slovenisti posredovati vsem tipom kandidatov, vendar obravnava tega področja presega okvir našega prispevka, ki bi se verjetno dal skleniti z ugotovitvijo: včasih se zdi, da študenti upravičeno tarnajo zaradi prevelikega obsega izpitne snovi ter prehudih zahtev pri študiju slovenistike.

Teh nekaj informacij je mogoče komu odprlo vpogled v povsem drugačen in nepričakovan študijski sistem, v katerega je vključena tudi slovenistika na Inštitutu za slovansko filologijo tržaške "Fakultete za lepe umetnosti in filozofijo". Vse je precej drugačno od tistega, česar smo navajeni v Ljubljani, in marsikaj zbuja pomisleke, morda je celo nesprejemljivo, vendar je edino, kar pač obstaja. Tudi v Trstu marsikaj zbuja dvome in se skuša spremeniti, toda pred oblikovanjem dokončne sodbe bi bilo treba brati tudi kakšno podobno razmišljanje, npr. italijanskega lektorja, ki bi v kaki rimski reviji poročal o študiju italijanščine v Ljubljani in o položaju italijanščine kot materega jezika določenih študentov, ki se usposabljaajo za učenje na šolah z italijanskim učnim jezikom, za različne poklice v kulturi, novinarstvu itd., pa morajo izbirati med ozko, vrtičkarsko zakoličenimi strokami in se odločati med študijem italijanščine ali drugih strok. Zaradi tega bo npr. učitelj zemljepisa in zgodovine na šoli z italijanskim učnim jezikom moral shajati s srednješolskim znanjem italijanščine. Tudi takšen prispevek bi odkrival nesmisle, paradokse in posebnosti ljubljanskega študijskega sistema, ki verjetno ni popoln niti ne najboljši, pač pa eden izmed možnih.

Zoltan Jan

Filozofska fakulteta v Trstu

Tudi zahtevana strokovna usposobljenost lektorjev je več ko minimalna. Zadostuje, da ima lektor univerzitetno diplomu (njihov doktorat) katere koli stroke in daje jezik, ki ga poučuje, njegov materni jezik.